

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousministeriö

Turtola 8. maaliskuuta 2017

kirjaamo@mmm.fi

orian.bondestam@mmm.fi

Viite : Ministeriön lausuntopyyntö 31.1.2017 - 147/01.02./2017

Jokiseura rannikon lohiasetusehdotuksesta 2017

Asetusesityksen taustalla on uusi 1.1.2016 voimaan saatettu kalastuslaki ja uusi YKP:n toimeenpanolaiksi kutsuttu 12.12.2016 laki. Asetuksen taustavoimina ovat elinkeinokalatalous ja elinkeinokalatalouden virkamiehet. Ja se näkyy. Lohiasetus ei seuraa valtioneuvoston 2014 periaatepäätöksenä hyväksymää kansallista lohistrategiaa, josta on poimittu elinkeinokalataloudelle rusinat pullasta. Kansallisen lohi- ja meritaimenstrategia työryhmän pitkän keskustelun tuloksena saadusta ehdottomasti EI -siirrettävistä lohikiintiöistä ministeriö teki siirrettäviä. Lohistrategiassa mainitaan kalastajakohdaisiin kiintiöihin siirtymisen yhteydessä sekakantakalastuksen vähentäminen. Kun huomioon otetaan Ahvenanmaalle myönnetty erioikeus 8,4%:n kiintiöosuuteen ja asetusehdotuksessa esitetyt toimenpiteet, on selvää, että lohen merikalastuksen painopiste siirtyy yhä kauemmaksi Perämeren luonnonlohikantojen kottijoista ja sekakantakalastus tulee näin ollen kasvamaan. Vastoin kansallista lohi- ja meritaimenstrategiaa ja vastoin eduskunnan monivuotista tavoitetta ministeriön toimilla lohen sekakantakalastus sementoidaan vuosikymmeniksi eteenpäin.

MMM on tehnyt täyskäännöksen lohipolitiikassaan ja poistaa luonnonlohien suojelulta sen tärkeimmän ja parhaiten toimivaksi osoittautuneen perustan, lohen kevätkalastuskiellon. Lohen kalastuskausi alkaa nyt 1.4.! –Kuin silloin ennen, kun useat Itämerellä syönnöstäneet luonnonlohikannat tuhottiin ja kaikki lohikannat ajettiin ahdin-

koon. Tornionjoen lohi sinnitteli istutusten varassa; yhdeksän miljoonaa lohenpoikasta kylvettiin väylään merellä pyydettäväksi. MMM selitti 28.12.1993 päivätyllä kirjeellään 5890/032/93 oikeuskanslerille: *"Tornionjoen lohikanta ei ole tuhoutumisen partaalla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa (RKTL) on viljeltävänä riittävästi Tornionjoen kantaa olevia emokaloja. Poikasia viljellään Suomen puolella kahdessa laitoksessa ja lisäksi Ruotsin puolella yhdessä hautomossa"*. Aluepolitiikka oikein kukoisti, kun Muonioon perustettiin lohentuotantolaitos (tehdas). Istutuksia kutsuttiin myönnytyksiksi etelästä pohjoiseen.

Jokialueen kalastus loppui käytännössä, koska jokeen ei päässyt kalastettavaa. Jokilaakson vanhat kalastustavat kiellettiin ja esi-isiltä peritty lohenkalastuskulttuuri tuhoettiin. Elinkeino siirrettiin joesta merelle ja aikaansaatiin massiivinen tulonsiirto pohjoisesta etelään. Jokilaakso menetti suuren osan identiteetistään, koska lohi ei hypinyt joessa vuosikymmeniin. Luonnonlohien tuhoamisen pääroolia näytteli syönösalueen kalastus ajosiimoilla ja ajoverkoilla, mutta myös rannikkokalastuksella oli siinä todellista merkitystä. Matti Puran asettamien rajoitusten ansiosta väylästä saatiin 1994 pitkästä aikaa hiukan verkoista läpipäässyttä lohta. Keskikooltaan 1-3 kg. Kevätkalastuskiellon ja Pohjanlahdelle asetettujen hyvin laadittujen [KARTTA 1] aikarajoitusten ansiosta lohennousu kymmenkertaistui 1996. Näin nopeasti tapahtunut lohennousun kasvu paljasti, kuinka suuren biologisen tuhon merikeskeisesti harjoitettu lohipolitiikka oli aiheuttanut. Se paljasti samalla sen, kuinka suuren sorron kohteena Tornion- ja Muonionjokilaaksojen ihmisiä oli pidetty. Vika ei ollut joessa vaan lohipolitiikassa.

Ministeriö on johtamassa lohenkalastusta suureen muutokseen. Ministeriö rakentaa uusilla määritelmillä kokonaan uusia kalastusoikeuksia eteläisten merialueiden ammattikalastajille. Suomen lohikiintiö jaetaan siirrettäväksi ja myytäväksi, siis omistukseen verrattavissa oleviksi käyttöoikeuksiksi, joihin itse kalastus ei luo tarvetta. Toimijakohtaisia kiintiöitä myönnetään myös lohta sivusaaliina saaneille. Vesiyläioikeuden päätös VY 41/1978 rajasi 9.6.1982 tarkasti sen alueen, jolla Kemijoen patoamisella aiheutettu Kemijoen luonnonlohikantojen sukupuutto tuotti vahinkoa. Vesiyläioikeus toteasi, että *"lohen ja meritaimenen kalastusta on vanhastaan saatu harjoittaa Kemijoen vesistössä ja sen edustan merialueella ilman että valtio, joka on ollut tietoinen tästä pitkään jatkuneesta kalastuksesta, on puuttunut siihen. Lisäksi vesiyläioikeus toteaa, että tämä kalastus, jota ovat harjoittaneet muutkin kuin vesialueiden omistajat, on muodostanut tärkeän osan paikallisen väestön toimeentulosta."* Näistä ja muista päätöksessä mainituista syistä tämä kalastusetus oli korvattava kaikille luvallisoin välinein lohta ja meritaimenta kalastaneille yksityisille henkilöille. Vahinkoalue ulottui etelässä Kuivaniemelle saakka. Vain 35 vuotta sitten ylin tuomiovaltamme oli vuorenvarma siitä, että niillä ihmisillä, jotka asuvat kauempana kuin 40 km lohijokisuulta, ei ole oikeutta joen loheen. Korkeimpana linjapäätöksenä tämä päätös olisi pitänyt olla määrävänä kaikkia lohenkalastukseen kohdistuvia päätöksiä tehtäessä.

Kevättalvella 1.4. aukeneva kalastuskausi lisää pyyntiponnistusta ja varhennettu saalis tulee olemaan enemmän kuin 25% toimijakohtaisesta kiintiöstä. Varhennetulle ajalle sallitaan pääsääntöisesti yhden lohiryksän käyttö, mutta tilastojen mukaan lohta on vuosien varrella saatu siikaryksiksi nimetyistä pyydyksistä jopa enemmän kuin lohiryksistä. On selvää, että varhennetun ajan saalistavoitteet 25-50%:n vuosisaaliista tullaan

reilusti saavuttamaan. Vaarana on, että lähes koko Suomen lohikiintiö tulee kalastetuksi varhennettuna aikana ja sitten ministeriö vaihtokaupoillaan lisää Suomen lohikiintiötä. Ministeriö viittaa kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian linjauksiin, mutta on sivuuttanut ne kokonaan. Kalastuksen järjestäminen kalastajakohtaisilla kiintiöillä on kokonaisuus johon sisältyy monia elementtejä, myös saaliin merkintä ja sanktioarvon määrittäminen ennen kalastajakohtaisiin kiintiöisiin siirtymistä. Lohistrategian mukaan sanktioarvo piti määrittää 2015. Sanktioarvo olisi ilmainen vartiomies, koska valvonnan resurssit tulevat jatkossakin vähenemään yhteiskunnan kokonaistrendin mukaisesti. Riittävän suuri lohelle asetettu sanktioarvo l. lohen ohjeellinen arvo tukee rehellistä kaupallista kalastajaa, koska se vähentää harmaata taloutta, joka on suurin hinnanmuodostukseen alentavasti vaikuttava elementti.

Ministeriö on asettanut saaliinmerkinnän vain ensimyyynnille. Kun saaliin merkintä on pakollista vain ensimyyynnissä, merkintä menettää valtaosan tarkoituksestaan. Se, että merkit voidaan poistaa lohista ensimyyntin jälkeen, avaa harmaalle taloudelle väylän myydä 'samoja lohia' useampaan kertaan samana päivänä. Tämä ei edistä kaupallisen kalastuksen läpinäkyvyyttä eikä kuluttajien arvostusta kalastuselinkeinoja kohtaan. Saaliin merkintä on yksintein ulotettava kuluttajalle asti. Ministeriö on jatkanut saaliin ilmoitusvelvollisuuden 48 tuntiin, vaikka nykyvälinein tämä olisi helposti järjestettävissä jo ennen lohien rantauttamista. Pyydyksien virittäminen merelle keväällä heti jäidenlähdön jälkeen ja pyydyksien pitäminen pyyntipaikoilla milloin lohi-, milloin siika- ja taas lohiryysinä on sellainen selittelyviihdakko, jonka valvonta on täysin mahdotonta ja ehkäpä tarpeetontakin niin kauan kuin laittomasti pyydetyn lohen arvo on nolla eikä minkäänlaista sanktiota synny. Näin ollen ministeriön lohireformiksi kutsumaa lohipolitiikkaa on täysin mahdoton ymmärtää, etenkin kun muualla lohen ammattimainen meripyynti on joko lopetettu kokonaan, kuten Kanadassa, Yhdysvalloissa ja Islannissa, taikka voimakkaasti rajoitettu, kuten Grönlannissa, Färsearilla, Iso-Britanniassa, Irlannissa, Norjassa ja Ruotsissa, joissa lohen sekakantakalastusta harjoitetaan enää pienissä määrin.

Vaakakupissa on jokiin nousevien lohien ja meritaimien itseisarvollinen oikeus kotijokiinsa. Vaakakupissa on myös jokivarsien ihmisten oikeus hyödyntää jokipotentiaaliaan. Esimerkiksi Tornionjoen kalastusmatkailun lupatulot ovat samaa suuruusluokkaa kuin lohen merisaaliin arvo, vaikka Suomen kalastusviranomainen pitää lohen jokikalastusta Tornion- ja Muonionjoella aliarvotettuna. Mahdollisuus saada vieheeseen suurlohi on Väylällä poikkeuksellisen suuri. Tornion-Muonionjokea pidetään jo maailmanlaajuisesti merkittävänä lohijokena. Kahden euron (2,- €:n) vuorokausihinta lohenkalastuksesta on varmasti liian vähän, kun vastaavan lohenkalastuksen vuorokausihinta on Tenojoella 20-75 kertainen (40,- € - 150,- €)! Tästä huolimatta joen lohenkalastus tuotti viime vuonna Suomen puolelle jokivarteen kolminkertaisesti koko Itämeren lohenkalastuksen arvon. Merialueiden kaupalliseen kalastukseen täysin verrannollista elinkeinoa, kalastusmatkailua ei kuitenkaan saatu kalastuslakiin edes määritelmänä, joten Suomen kalastusviranomaisella on todellista tarvetta lohenkalastuksen uudelleen arviointiin.

Nyt lausunnolla oleva asetusesitys on murheellista luettavaa. Lähes kolmella kuukaudella venytetty kalastuskausi siirtää lohen merikalastuksen painopistettä etelään, mutta kohdentuu aikaistettuna erityisesti Perämeren jokien luonnonlohiin [KARTTA2].

Kalastuslain 4 §:n toisen momentin väittämästä huolimatta merialueilla syönnöstävä luonnonlohien joukko on sekakantaa. Ministeriö kertoo järjestelmänsä etuna olevan, että näin menetellen lohienkalastus jakautuu koko kalastuskaudelle. Ministeriön pyrkimys lisätä pyyntiponnistusta juuri näihin sekakantoihin asettaa ministeriön väitteet outoon valoon, koska pyyntikohteena on heikkoja ruotsalaisia lohikantoja. Lohen sekakantakalastuksessa menetetään peruuttamattomasti lukumääräisesti pienten lohikantojen kannan elinkyvyllä tärkeitä geneettisiä ominaisuuksia samalla, kun todennäköisyys koko kannan häviämiseen on liian suuri. Jäiden lähtöön osoitettu pyyntikausi vaarantaa äärimmäisen uhanalaiseksi luokitellun meritaimenen ja on näin ollen vastoin kalastuslain 1 §:ä. Tornionjoella meritaimenen suojelemiseksi on ryhdytty äärimmäisiin keinoihin rauhoittamalla meritaimen; emme voi tehdä enempää. Kautallisen kalastuksen pyyntiponnistuksen kasvattaminen meritaimenen kutuvaellusaikana ei merkittävästi paranna elinkeinokalastajan asemaa ja mainetta. Merialueen elinkeinokalastuksen kokonaistuottoon verrattuna saavutettava rahallinen hyöty on vähäinen, joten lohen kevätkalastuskiellon lopettamiselle ja lohen meripyyntin aloittamiselle 1. huhtikuuta ja kalastuskauden pidentämiselle siten yli 60 %:lla ei ole vastoin ministeriön väittämää yleisen edun mukaista perustetta.

Tämän hetkisten kansallisten lohikiintiöiden suuruusluokan näkökulmasta meripyyntin vaikutukset saattavat joidenkin mielestä näyttää kohtuullisilta. Toistaiseksi voidaan saatettavaa lohiasetusta asetettaessa on huomioitava myös se mahdollisuus, että kansalliset lohikiintiöt voivat vuosien saatossa kasvaa merkittävästi, mikä voi osaltaan kasvattaa myös kiintiövaihdolla saatujen lohien määrää.

Kunnioittavasti

Tornio-Muoniojokiseura ry
Kalervo Aska, pj.

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi

Vanhat ja 15.4.2008 voimaan tulleen ministeri Sirkka-Liisa Anttilan asetuksen 190/2008 mukaiset lohenpyynnin kieltoalueet ja meripyynnin aloituspäivät Pohjanlahdella

Kieltoaluerajojen väliin merkityt päivämäärät tarkoittavat alueen meripyynnin aloittamispäiviä. Sinisellä pohjalla Martti Pura 1994 asetuksen päivämäärät. Keltaisissa kolmioissa Perämeren jokien luonnonlohikannat turvanneen Kalevi Hemilän asetuksen vuosien 1996-97 päivämäärät. Punaisella pohjalla ministeri Sirkka-Liisa Anttilan lohiasetuksen 190/2008 päivämäärät. Laatikossa Anttilan asettamat varhennetun lohenkalastuksen alkamispäivämäärät.

Ministeri Juha Korkeaojan asettaman väliaikaisen asetuksen 397/2004 "Valikoiva kalastus" päättymisen jälkeen astui 1.7.2007 uudestaan voimaan vuosina 1998-2004 voimassa ollut asetus 266/1998, jonka aloittamispäivät ovat vihreällä pohjalla.

